

Bruksela, dnia 11 maja 2012 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 34/2012

Sprawozdanie ze spotkania przedstawicieli parlamentów narodowych z komisarz ds. badań, innowacji i nauki - Máire Geoghegan-Quinn

Bruksela, 7 maja 2012

- **Wprowadzenie**

Komisarz **Máire Geoghegan-Quinn** powitała przedstawicieli parlamentów narodowych w budynku Komisji Europejskiej. Następnie przedstawiła główne założenia i postępy w pracach nad programem Komisji Europejskiej o nazwie „Horyzont 2020”.

Zdjęcie: Komisja Europejska

Pani komisarz podkreśliła, że w związku z aktualnym procesem konsolidacji fiskalnej w większości unijnych gospodarek, konieczne będą inteligentne inwestycje. Pani komisarz pochwaliła państwa członkowskie, które już podjęły nowe inicjatywy w zakresie finansowania badań i innowacji. Należą do nich: **Niemcy**, które zwiększyły budżet na rzecz badań i szkolnictwa wyższego do 12 mld euro w latach 2009-2014; Francja z dodatkowymi inwestycjami na poziomie 21,9 mld euro w latach 2009-2014 w zakresie szkolnictwa wyższego i badań naukowych; **Szwecja**, która zwiększyła

poziom finansowania badań i rozwoju przez państwo o 5 mld szwedzkich koron w okresie 2009-2012; oraz **Dania**, która utworzyła Fundusz Innowacji w Biznesie (ang. *Business Innovation Fund*), na który przeznaczyła 760 milionów koron duńskich w okresie 2010-2012.

Pani komisarz podkreśliła, że inne państwa członkowskie również starają się poprawić projektowanie i wdrażanie różnych polityk w celu zwiększenia pozytywnego wpływu na społeczeństwo środków przeznaczanych przez przedsiębiorstwa na badania i rozwój. Takie działania mają na celu maksymalizację efektywności tych inwestycji dla obywateli. Wspomniała o aktualnym zaangażowaniu **Holandii** we wspieranie tzw. "najlepszych obszarów gospodarczych" i promowanie instrumentów podatkowych wspierających prywatne badania i rozwój. Poinformowała, że obecnie na **Litwie** utworzono pięć klastrów (tzw. "dolin"), które połączyły ze sobą instytucje szkolnictwa wyższego, ośrodki badawcze i przedsiębiorstwa specjalizujące się w wybranych obszarach. Wspomniała też o wprowadzeniu w **Republice Czeskiej** tzw. "bonów innowacji" w celu promowania zawierania umów w obszarze badań naukowych między instytucjami szkolnictwa wyższego, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.

Następnie komisarz przedstawiła główne założenia programu „**Horyzont 2020**”. Program ten opisałam w sprawozdaniu z listopada 2011 r.

<http://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/defaultopisy/296/3/1/108.pdf>

Program „Horyzont 2020” to wart 80 mld euro program inwestowania w badania naukowe i innowacje. Jest on kluczowym elementem propozycji Komisji dotyczących wieloletnich ram finansowych (2014-2020) i będzie oznaczał swoiste zerwanie z przeszłością. „Horyzont 2020” stanowi pierwszą inicjatywę skupiającą w jednym programie wszystkie unijne środki przeznaczone na finansowanie badań naukowych i innowacji. W ten sposób obejmie aktualny siódmy ramowy program badań, większą część programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, a także Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT), na który przeznaczono 2,8 mld euro z programu „Horyzont 2020”.

Pani komisarz wyjaśniła, że fundusze programu „Horyzont 2020” zostaną przeznaczone na trzy główne cele.

- Po pierwsze, program ma **wspierać czołową pozycję UE w nauce** dzięki budżetowi w wysokości 24,6 mld euro (obejmującemu 77-proc. zwiększenie

środków na rzecz Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, która osiąga doskonałe wyniki).

- Po drugie, program zakłada **zapewnienie europejskim przedsiębiorcom wiodącej pozycji w zakresie innowacji przemysłowych**, na co przeznaczono 17,9 mld euro. Obejmuje to znaczącą inwestycję w wysokości 13,7 mld euro w najważniejsze technologie, a także lepszy dostęp do kapitału oraz wsparcie dla MŚP.
- Po trzecie, 31,7 mld euro przeznaczono na **ważne kwestie dotyczące wszystkich Europejczyków**, które podzielono na sześć głównych zagadnień: zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan; bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie oraz gospodarka ekologiczna; bezpieczna, ekologiczna i efektywna energia; inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport; działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami; integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa.

Pani komisarz podkreśliła, że fundusze będą przeznaczane na te badania i rozwój, które nie mogą być wsparte na odpowiednim poziomie przez państwa członkowskie i których właściwe finansowanie i szerokie oddziaływanie można zapewnić jedynie na poziomie europejskim. Źródłem unijnej wartości dodanej będzie współpraca transgraniczna, organizowanie konkursów mających na celu poprawienie „doskonałości badań”, większa mobilność naukowców i wykorzystanie publicznego i prywatnego finansowania projektów unijnych.

Pani komisarz zaznaczyła, że program „Horyzont 2020” będzie zawierał wiele ulepszeń i uproszczeń, wynikających z doświadczenia poprzednich programów, co doprowadzi do poprawy efektywności projektów naukowo-badawczych, jak np. uproszczenie dostępu do finansowania, uproszczenie procedury zwrotu środków dzięki wprowadzeniu jednolitej stawki ryczałtowej dla kosztów pośrednich oraz stosowaniu tylko dwóch stawek finansowania – na badania naukowe i na działania związane z rynkiem; jeden punkt dostępu dla uczestników; uproszczenie formalności przy opracowywaniu wniosków oraz zniesienie niepotrzebnych kontroli i audytów. Jednym z najważniejszych celów powyższych rozwiązań jest skrócenie okresu między złożeniem wniosku o przyznanie grantu a otrzymaniem finansowania o średnio 100 dni, co oznacza przyspieszenie realizacji projektów.

- **Pytania i odpowiedzi**

Pytania stałych przedstawicieli do pani komisarz dotyczyły:

- złożoności procedur dostępu do środków przeznaczonych na finansowanie badań i rozwoju, co w konsekwencji hamuje rozwój;
- kwestii możliwości przygotowania przez Komisję Europejską propozycji legislacyjnej nt. europejskiej przestrzeni badawczej (ERA);
- sposobów zapewnienia, by fundusze unijne przeznaczone były na najlepsze projekty badawcze;
- sposobów zapobiegania drenażowi mózgowi z krajów biedniejszych, które nie mają odpowiedniej infrastruktury badawczej;
- przyczyn, dla których jedynie 1 na 10 projektów finansowanych przez Komisję Europejską pochodzi z nowych państw członkowskich;
- strategii tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze badań i rozwoju;
- praktycznych sposobów wspierania mobilności naukowców;
- możliwości czerpania zysków z projektów początkowo finansowanych przez UE ze środków publicznych, które są wprowadzane na rynek przez podmioty prywatne np. w USA.

Pani komisarz zauważyła, że procedury dostępu do środków na badania i rozwój w przypadku poprzednich programów były faktycznie utrudnione. Jednym z założeń obecnie prezentowanego programu jest uproszczenie tych procedur.

Jeśli chodzi o poziom finansowania, komisarz podkreśliła, że utrzymanie wysokiego poziomu finansowania badań i rozwoju jest trudne w sytuacji, gdy mamy do czynienia z cięciami budżetowymi. Podkreśliła, że badania i rozwój nie mają takiego lobby, jak rolnictwo i fundusze strukturalne.

Odnosząc się do kwestii utworzenia europejskiej przestrzeni badawczej, stanowiącej rzeczywisty wspólny rynek wiedzy, badań naukowych i innowacji, pani komisarz zauważyła, że preferowałaby przygotować propozycję legislacyjną. Jednak zaznaczyła, że biorąc pod uwagę skomplikowane procedury budżetowe, niemożliwe byłoby jej przyjęcie przed 2014 r. Z tego względu będzie musiała wybrać ścieżkę nielegislacyjną. Zapowiedziała publikację propozycji w lipcu 2012 r. w celu zapewnienia jej wdrożenia w 2014 r.

Przyznała, że w UE mamy do czynienia z bardzo ograniczoną mobilnością zarówno naukowców, jak i ich grantów badawczych, brakiem możliwości przenoszenia uprawnień emerytalnych i brakiem otwartego, przejrzystego, procesu rekrutacji i selekcji. Stwierdziła, że przedstawiciele szkół wyższych w UE będą musieli podjąć

ze sobą współpracę w celu wypracowania porozumienia (ang. memorandum of understanding) między uczelniami i Komisją Europejską dotyczącego ww. kwestii, aby poprawić skuteczność i efektywność europejskiej przestrzeni badawczej. W opinii pani komisarz brak mobilności naukowców stanowi prawdziwy problem, któremu będzie się starała zaradzić poprzez wprowadzenie praktycznych rozwiązań do swojej propozycji, która będzie przedstawiona w lipcu tego roku.

Pani komisarz wspomniała o dążeniu do zwiększenia udziału w projektach badawczych naukowców z nowych państw członkowskich, która to kwestia stała się bardzo ważna podczas prezydencji węgierskiej. W związku z tym podkreśliła, że będzie wywierała nacisk na dyrekcje generalne ds. funduszy strukturalnych oraz ds. badań i rozwoju w Komisji Europejskiej, by ze sobą współpracowały w celu stworzenia niezbędnych synergii. Komisja podejmie starania, aby udostępnić program większej liczbie uczestników z całej Europy, dzięki analizie możliwych synergii z funduszami przyznawanymi w ramach unijnej polityki spójności. **Fundusze strukturalne zapewniają finansowanie infrastruktury, tj. laboratoria i urządzenia a program „Horyzont 2020” będzie finansował „doskonałość”**. Na podstawie programu „Horyzont 2020” w regionach o słabszych wynikach zostaną określone potencjalne centra doskonałości, którym zaproponuje się doradztwo strategiczne i wsparcie, natomiast fundusze strukturalne UE można będzie wykorzystać do unowocześnienia infrastruktury i wyposażenia. Podkreśliła, że istnieje możliwość zapraszania wybitnych naukowców z państw Europy Zachodniej do biedniejszych państw z Europy Wschodniej i finansowania w ramach programu pobytu zarówno konkretnego profesora, który zdecyduje się na taką współpracę, jak i jego zespołu.

Odnosnie tworzenia nowych miejsc pracy, pani komisarz podkreśliła, że nowe miejsca pracy są tworzone przede wszystkim dzięki inwestycjom badawczo-rozwojowym. Zaznaczyła, że są to miejsca pracy wysokiej jakości i dlatego należy wspierać badania i rozwój.

Następnie stwierdziła, że faktycznie Komisja rozważała możliwość zagwarantowania, by UE skorzystała z wyników badań naukowych, które we wstępnej fazie lub w całości były finansowane przez Unię Europejską a później wyniki tych badań zostały wykorzystane poza Unią. Jednak KE zdecydowała, że nie będzie tego robiła. Podczas gdy indywidualne badania poszczególnych przypadków mogą zostać podjęte, to co do zasady UE chce mieć najbardziej otwarty program badawczy na świecie, finansowany ze środków publicznych.

Na koniec pani komisarz podkreśliła potrzebę szerszego informowania społeczeństwa o programie badań i rozwoju i możliwościach tworzenia nowych miejsc pracy w tym obszarze.

Opracowała:
dr Magdalena Skulimowska